

Routebeschrijving

Deze route start in Zevenbergen-centrum. Parkeren kan gratis op het parkeerterrein De Kasteeltuin of bij het NS-station. Ga naar fietsknooppunt **07** op de kruising Stationslaan en Prins Hendrikstraat. Volg de route naar knooppunt **37** en vervolgens naar knooppunt **38**.

Je bent nu op de Blokweg. Vanaf knooppunt **38** volg op de Achterdijk de route naar knooppunt **40** en dan richting **57**, je fietst nu op de Hoge Zeedijk.

De Hoge Zeedijk kruist de A16 en het spoor via een viaduct. Volg vanaf knooppunt **57** de route naar knooppunt **58**.

Na Zevenbergschen Hoek kom je in buurtschap Blauwe Sluis. Ga bij knooppunt **58** een klein stukje richting knooppunt **22** en dan linksaf de Keizersdijk op.

Die Keizersdijk gaat over in de Kruisstraat. Volg deze straat rechtdoor tot aan de Nieuwlandsedijk. Ga hier linksaf.

Je bent nu op de fietsroute van knooppunt **21** naar **90**. Bij dit laatste knooppunt volg je de route naar knooppunt **12**, dit is de Zwaluwsedijk.

Vervolg de route vanaf knooppunt **12** naar het dorp Moerdijk en knooppunt **39**.

Vervolg de route naar knooppunten **39**, **38**, **37** en ten slotte naar knooppunt **07**.

Je bent nu terug in Zevenbergen en aan het einde van de fietsroute.

1 Messerschmitt Bf109

Deze route kwam tot stand met hulp van Willem van Dranen, namens de gezamenlijke heemkundige kringen in de gemeente Moerdijk.

Uitgave: Visit Moerdijk 2022 · Vormgeving: ik-ook · Beeld: Visit Moerdijk

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de redactie. Bij de samenstelling van deze brochure is uiterste zorgvuldigheid betracht. De redactie kan geen verantwoordelijkheid nemen voor eventuele onjuistheden.

- Route
- Parkeren
- Horecagelegenheid
- Neergekomen Duitse vliegtuigen
- Tankversperring
- Bunker
- Oude Moerdijkbrug
- Klokkendoel
- Luisterplek

visitmoerdijk.nl

moerdijk

1e Poolse Divisie fietsroute

In het spoor van de Geallieerde bevrijders van Noordwest-Brabant.

moerdijk

visitmoerdijk.nl

Over de route

Deze route vormt een herinnering aan de bevrijding van Noordwest-Brabant in november 1944. Dat gebied komt grotendeels overeen met de huidige gemeente Moerdijk. De route is vernoemd naar de 1e Poolse Pantserdivisie die, onder leiding van Generaal Maczek, het oostelijk deel van de Brabantse Westhoek bevrijdde.

Vuurgevechten Zevenbergschen Hoek

Het dorp Zevenbergschen Hoek ondervond zowel in 1940 als in 1944 flink wat schade. In mei 1940 als gevolg van beschietingen tussen Duitsers en Franse verdedigers en in november 1944 door vuurgevechten tussen Duitsers en de 1e Poolse Pantserdivisie. Beide strijdgevechten beschadigden de Sint Bartholomeuskerk zodanig dat deze in 1948 is herbouwd.

Dorp Moerdijk in oorlogstijd

Rond het dorp Moerdijk werd hevig strijd geleverd, zowel in mei 1940 als in het najaar van 1944. Tijdens de meidagen van 1940 kwamen nogal wat Duitse vliegtuigen neer. Drie daarvan zijn op de crashkaart Westhoek van Brabant aangegeven. Van 1943 tot februari 1944 vestigden de Duitsers een zogenoemd 'Aussenkommando' in het dorp. Dat was een klein soort 'concentratiekamp' als dependance van kamp Vught.

De dwangarbeiders waren deels Joden en deels politieke gevangenen. Ze werden onder erbarmelijke omstandigheden tewerkgesteld aan verdedigingsinstallaties in de omgeving van het dorp. In de herfst van 1944 kwam Moerdijk (weer) in de frontlinie te liggen. De Poolse 1e Pantserdivisie heeft om vrijwel elk gebouw hevig strijd moeten leveren. De Duitsers trokken zich grotendeels terug over de Moerdijkbruggen en blezen die daarna op. Op 9 november gaven de resterende Duitsers in Moerdijk zich over aan de Polen en het dorp was bevrijd.

Meer info? Check visitmoerdijk.nl

Must see Dit kom je tegen!

1. Neergekomen Duitse vliegtuigen

Hier vlakbij kwamen op de eerste oorlogsdagen in mei 1940 tenminste drie Duitse vliegtuigen neer. De locaties zijn min of meer bekend en aangegeven op een crashkaart die te zien is bij alle heemkundige kringen in de gemeente Moerdijk.

2. Tankversperring

Na een stukje fietsen langs de dijk, zie je aan weerszijden van de weg grote betonnen blokken staan. Dat zijn restanten van een tankversperring, aangelegd door de Duitsers en bedoeld om vijandelijke tanks tegen te houden. Wat zuidelijker, bij de Dirk de Botsdijk, zie je meer van die blokken liggen. Beide tankversperringen waren op elkaar aangesloten met een vroegere tankgracht. Die is gegraven door dwangarbeiders van het concentratiekamp in het dorp Moerdijk.

3. Bunker

Net voor het viaduct onder de spoorbaan bevindt zich aan de rechterkant een bunker, type 621. De Duitsers bouwden die in de jaren 1942-1943 ter beveiliging van de Moerdijkbruggen. Hiervoor maakten zij gebruik van dwangarbeiders uit het genoemde concentratiekamp.

4. Oude Moerdijkbrug

Net voor de verkeersbrug staat rechts op de dijk een monument ter herinnering aan de oude verkeersbrug over het Hollands Diep. Die brug is tevergeefs gebombardeerd door Nederlandse bommenwerpers op 13 mei 1940. In november 1944 hebben de Duitsers, na terugtocht van het merendeel van hun troepen in West-Brabant, de verkeers- en spoorbrug opgeblazen. De oude verkeersbrug werd in 1946 herbouwd en in 1978 vervangen door de huidige brug.

Tankversperring

Tussen Zwaluwsedijk en Dirk de Botsdijk
Lage Zwaluwe
www.tracesofwar.nl

Bunker

Zwaluwsedijk
Moerdijk
www.tracesofwar.nl

Oude Moerdijkbrug

Zwaluwsedijk
Moerdijk
www.nl.wikipedia.org

Klokkenstoel

Tegenover Steenweg 99
Moerdijk
www.visitmoerdijk.nl

Luisterplek

Tegenover Steenweg 99
Moerdijk
www.liberationroute.nl, zoek op 161

6. Luisterplek

Naast de Klokkenstoel is een zogenoemde Luisterplek, een onderdeel van de Liberation Route Europe. Draai het wiel en je hoort het verhaal van zuster Cornelia.

5. Klokkenstoel

Na het binnenrijden van het dorp Moerdijk zie je op de Steenweg rechts de Klokkenstoel, een monument dat herinnert aan de bevrijding van het dorp door troepen van de 1e Poolse Pantserdivisie in november 1944. De klok en de klepel zijn na de oorlog gevonden in de kelders van de R.K. kerk in Moerdijk.